

Posudek na bakalářskou práci Kristíny Hrehové

Název: Duchovní pokrok člověka vo vzt'ahu k Bohu vo výkladě Piesně piesní u Origena a Mojžišovho života u Grerora z Nyssy

Katedra: Ekumenický institut

Studijní obor: Teologie křesťanských tradic

Bakalářská práce Kristíny Hrehové se zabývá tématem duchovního pokroku u vybraných prací dvou významných autorů křesťanského starověku, Origena a Řehoře z Nyssy, oba přístupy krátce porovnává a klade si otázku nad tím, zda mohou přispět k něčemu, co nazývá „ekumenickým porozuměním duchovního pokroku“ (str. 55). Práce má celkem 62 stran, včetně bibliografie o 38 položkách, z nichž je podstatná část cizojazyčná, a stránky obrazových příloh. Je rovněž opatřena bohatým poznámkovým aparátem.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. Úvodní kapitola představuje téma duchovního pokroku, duchovní a intelektuální svět vybraných autorů, nakonec pak představení vybraných pramenů. Uvítala bych detailnější pojednání o vlastní motivaci autorky k tomu, že si téma vybrala, a ostřejší představení cíle a metod její vlastní práce.

Druhá kapitola je zaměřena na téma duchovního pokroku v Origenově *Pisně písni*. Je solidně zakotvena v primárních i sekundárních pramenech. Autorka jasně shrnuje i kriticky hodnotí Origenovu exegezi, a zároveň se snaží ukázat, v čem je Origenovo chápání prioritní lásky problematické, když bychom se je snažili vztáhnout na ekumenické vztahy.

Obdobným způsobem pracuje třetí kapitola, která je věnovaná *Mojžišovu životu* od Řehoře z Nyssy. Ukazuje, proč i zde pokrok znamená pokračování, které v Řehořově případě nekončí ani smrtí. Soustředí se na téma duchovního zápasu a opět, spolupráce mezi Bohem a člověkem. Kriticky hodnotí představu všeobecného sjednocení v Kristu, i když přesně neobjasňuje proč (viz str. 44).

Čtvrtá kapitola přináší srovnání obou přístupů. Vychází zde významně z práce Morwenna Ludlowa, která porovnává jejich exegetické metody. Analyzuje shodu a rozdíly v jejich výkladu Exodu, vtělení, alegorické metody a christologie. Rekapituluje přítomnost témat, jako je lidská svoboda, vztah mezi veřejnou činností a vnitřním bojem, Boží milosrdenství, a zde se ve větším detailu vrací k všeobecnému sjednocení v Kristu a do debaty zahrne několik významných současných autorů, jako jsou Kallistos Ware, Brian Daley a Michael McClymond. Pracuje s nimi ale spíše popisně, představí, co kdo z nich říká, ale nevyvodí

z toho žádný vlastní závěr. Dále autorka představí, v čem se její dva autoři liší, ať jde o uchopení duchovního pokroku ve vztahu ke ctnosti, k touze po poznání, a nakonec o otevřenost vůči učení o reinkarnaci. Nakonec se autorka zamýšlí nad využitím jejich přístupů pro ekumenické porozumění, zejména možnosti výběru mezi více legitimními interpretacemi. Není mi jasné, v jakém smyslu autorka považuje za ekumenicky přínosné to, že se u obou duchovní pokrok nezačíná křtem, mohu se jen domýšlet, proč by to bylo důležité v sekulárním kontextu. Víra ve všeobecnou spásu, která byla kritizována u Origena, se zde vrací jako výhoda, jako možnost rovnocenného přijetí druhých. Pojetí ctnosti, zásluhy a moudrosti je charakterizováno jako „ekumenicky zajímavé“ (str. 56), a následně je autorka krátce aplikuje na situaci studentů teologie.

Práce stojí na slušných základech prostudované literatury, primární i sekundární. Pozitivně je třeba ohodnotit její systematické rozvržení i to, že se autorka pokouší o aplikaci témat do svého vlastního kontextu. Byť tyto aplikační části jsou obvykle spíš jakýmsi načrtnutím, naznačením, a nejsou vždy přítomné. Slabší stránku práce představuje její jistá myšlenková nehotovost, kdy velké části kapitol působí spíše jako soubor expozic s občasnými autorčinými poznámkami, než jako stavba argumentu (viz např. mé poznámky k závěrečné části).

Přes tyto nedostatky se domnívám, že práce splňuje všechny požadavky na ni kladené a doporučuji ji k obhajobě s návrhem klasifikace v rozmezí B-C, podle výkonu u obhajoby.

Otázky k obhajobě:

1. Proč sis vybrala téma duchovního pokroku? Co tohoto tématu přináší exegeze, co křesťanská spiritualita a co systematická teologie?
2. Co si konkrétně představuješ pod všeobecným sjednocením v Kristu – a proč tuto koncepci v kapitole o Origenovi kritizuješ a v závěrečné kapitole vyzdvihuješ?
3. Rozveď to, proč považuješ za ekumenicky přínosnou skutečnost to, že ani u Origena ani u Řehoře nezačíná duchovní pokrok křtem?
4. Pojetí zásluhy bylo v minulosti ekumenicky rozdělující. V jakém smyslu vidíš toto téma, jak je představováno Origenem a Řehořem, jako ekumenicky přínosné?

V Praze dne 2. září 2022

Prof. Ivana Noble PhD.